ע"א 82480-05-26 מורן נ' ערוץ יהודי ישראלי בע"מ

תיק חיצוני:

לפני **כבוד השופט דרור ארד-אילון**

המערער	**פרופ' שלמה מורן**
	נגד
המשיבה	**ערוץ יהודי ישראלי בע"מ**

מטעם המערער עו"ד איתן להמן
מטעם המשיבה עו"ד יגאל דנינו

פסק דין

ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום ברמלה (כבוד השופטת אביגיל פריי), ת"א 10253-09-26, מיום 1.6.2026, אשר בגדרו נדחתה תביעת לשון הרע שהגיש המערער נגד המשיבה בשל כתבה שפרסמה באתר המרשתת שלה ביום 7.5.2023 (להלן: **הכתבה**), ביחס לשני הביטויים שנכתבו בה, ללא צו להוצאות.

בתמצית, בית משפט קמא קבע, כי עיקר טרוניותיו של המערער התמקדו במילים שפורסמו בכתבה: "**באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי לימוד הקורס**" (שהקשרן יובהר בהמשך; ולהלן: **הביטוי** או **הביטוי הפוגע**); שבביטוי זה יש לשון הרע כלפי המערער; שהוכח שאינו אמת ושלא קמה לגביו הגנת תום הלב; אולם הביטוי הוא בגדר 'פרט לוואי' כמובנו בסעיף 14 *לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965*. על כן קבע בית משפט קמא שעומדת למשיבה הגנת **אמת הפרסום**. אשר לייחוס התואר "**אנטישמיות**" לפרסומים שפרסם המערער, המופיע בכותרת הכתבה, דחה בית משפט את התביעה בשל כך שהדעות שהביע המערער בכתביו היו בעלות אופי דומה, ועל יסוד דבריו, שאילו זו הייתה הטענה היחידה בפרסום לא היה מגיש את התביעה.

בסיום הדיון הודיע ב"כ המערער, שאף שייחוס "אנטישמיות" לפרסומיו הוא שקרי ופוגע, הוא אינו עומד על הערעור בעניין זה. על כן התמקד הדיון בקביעת בית משפט קמא, שהביטוי האמור הוא פרט לוואי.

לאחר עיון ושמיעת הצדדים מצאתי שבנקודה זו הדין עם המערער, שכן הביטוי האמור עומד על רגליים עצמאיות ואינו בגדר 'פרט לוואי', ומשלא נמצאה לו הגנה, יש לקבל את התביעה.

מסמך זה חתום דיגיטלי
חתימה מאובטחת ומוכרת

רקע עובדתי

1. המערער הוא פרופסור אמריטוס (בגמלאות) בפקולטה למדעי המחשב בטכניון. מאז שנת 1981 שימש כאיש סגל ומילא תפקידים שונים ובהם דיקן הפקולטה, עד שבשנת 2015 פרש מהוראה ומאז הוא עוסק במחקר.

2. המשיבה היא חברה המפעילה את ערוץ 14 ואת אתר המרשתת של הערוץ. הכתבה הנדונה פורסמה ביום 7.5.2023 באתר המרשתת של הערוץ. כותרתה: "**אנטישמיות בחסות האקדמי: מרצה בטכניון משווה בין הנאציזם לציונות הדתית**", ומסוקרת בה פניית עמותת 'אם תרצו' לדיקן הפקולטה למדעי המחשב שתובא להלן (להלן: **הכתבה**).

3. בית משפט קמא תיאר את עובדות המקרה בתמצית. עיקר העובדות לא היו במחלוקת, ואחרות הוכרעו והצדדים לא מבקשים לערער על כך – וזה עיקרן.

א. במהלך עבודתו בטכניון נהג המערער לתת ביטוי לעמדותיו הפוליטיות שהן מהצד השמאלי של המפה הפוליטית, ובכלל זה תלה על דלת משרדו מאמרי דעה שלו ושל אחרים המשקפים את דעותיו, ובחלקם ביקורת חריפה ביותר כלפי 'הציונות האמונית', כפי שהוגדרה במאמרים אלה, הצגתה כ"גזענית", והשוואה מרומזת בין היבטים שונים בה לבין האידיאולוגיה הנאצית.

ב. בדף הבית של המערער, באתר המרשתת של הפקולטה למדעי המחשב בטכניון, פורסמו שלושה מאמרי דעה שכתב ברוח זו, בצד מאמרים מדעיים שפרסם המערער, וחוברת לימוד בקורס 'אלגוריתמים 1' שכתב, ושבשנים בהן לימד הייתה חלק מחומרי הלימוד.

ג. המערער טען שבמהלך השנים ועד למקרה שיבואר, לא קיבל כל תלונה או הערה בעניין תליית מאמרי הדעה על דלת חדרו או פרסומם באתר הבית, וכי הדבר לא חרג מהנהוג באותה תקופה. דבריו אלה לא נסתרו.

ד. בימים 20 ו-24 לאפריל 2023 פנתה עמותת 'אם תרצו' לדיקן הפקולטה למדעי המחשב בטכניון ולאנשי הנהלה נוספים, בתלונה אודות "**[ה]שימוש המקומם במשאבי הפקולטה לטובת קידום אג'נדה פוליטית פלגנית והרסנית על ידי פרופסור שלמה מורן**". בתלונה נכתב כי "**העובדה שאתרו עדיין עומד על כנו, ושלל הכתבות והציטוטים עדיין מתנוססים בגאון על דלת משרדו הם אות קין עבור הפקולטה**". בתלונה ביקשה העמותה, להורות על הסרת התכנים ולשקול צעדים משמעתיים נגד המערער. תשובות המערער לפניות אלו הוגשו במהלך הדיון.

דיקן הפקולטה השיב ל'אם תרצו' שעל פי החלטת המועצה להשכלה גבוהה הוא מנוע מלעסוק בעניינים פוליטיים ולכן לא יוכל להמשיך בטיפול בפנייתם.

ה. ביום 7.5.2023 פורסמה הכתבה שסיקרה את תלונת 'אם תרצו'. ביום 9.5.2023, נשלח מכתב בחתימת עשרות אנשי סגל וסטודנטים לנשיא הטכניון, ואף בו תלונה על שימוש לרעה במשאבי הפקולטה בכך שהמערער "**משתמש במשאבים הפיזיים (דלת משרדו) והדיגיטליים (אתרו הרשמי בפקולטה) על מנת להפיץ את משנתו הפוליטית הפלגנית**".

ו. סמוך לאחר מכן, פנה דיקן הפקולטה למערער בבקשה להסיר את התכנים האמורים מדלת משרדו ומדף הבית שלו, והמערער נענה לכך והסירם.

4. כאמור, הכתבה הנדונה פורסמה ביום 7.5.2023. כותרתה היא: "**אנטישמיות בחסות האקדמיה: מרצה בטכניון משווה בין הנאציזם לציונות הדתית**". בכותרת המשנה נכתב: "**מרצה למדעי המחשב בטכניון השווה בין גרמניה הנאצית לציונות הדתית, בתנועת אם תרצו לא עברו על זה בשתיקה * כשפנו הסטודנטים לדיקן המחלקה, פרופ' דני רז, הוא ענה: אני מנוע מהתעסקות פוליטית, נכבד כל אדם**".

בהמשך הכתבה נכתב בין השאר – וכאמור אלה הדברים שעמדו במרכז התביעה והם שעומדים במרכז המחלוקת בערעור – כך (ההדגשה אינה במקור):

> "באחד המאמרים שהעלה לאתר האקדמיה, [המערער] משרטט קווי דמיון בין גרמניה בשנות ה-30 לבין הציונות הדתית במאה ה-21. מעיון באתרו הרשמי של הפרופ' באתר הפקולטה למדעי המחשב עולה כי דלת משרדו היא אינה המשאב הציבורי היחיד שהקדיש למען המטרה: **באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי לימוד הקורס**, ואף מתגאה כי למרות האמון הדל בהם בזמן אמת, הכתבים נהפכו ל'נבואיים' במרוצת הזמן."

5. בשל דברים אלה, הגיש המערער תביעה לסעד כספי בסכום של 140,000 ₪ ולסעד של הסרת הפסקה בה הופיע הביטוי הפוגע, שאותה כינה "הפרסום השקרי", (סעיפים 21 ו-30.2 לכתב התביעה). טענתו המרכזית בכתב התביעה ובמהלך המשפט הייתה, שאף שהוא אוחז מזה שנים בדעותיו המובאות בכתבה וגאה בהן, ואף תלה על דלת חדרו מאמרי דעה בצד חומרים אחרים, לא היה מקום לקבוע שהוא מגייס את משאבי המוסד האקדמי לצרכים פוליטיים, שכן הוא "**אינו מערב את הדברים בעיסוקו האקדמי**", ובפרט "**בקורסים שלו הקפיד התובע שלא לערב דעות פוליטיות כלל**". עוד הוסיף, שהמשיבה לא פנתה אליו לפני הפרסום ולא טרחה לבדוק את אמיתותו, ועל כן נשללת ממנה הגנת תום הלב.

6. בכתב ההגנה טענה המשיבה שמדובר בתביעה קנטרנית, שכן המערער ניצל את מעמדו הרם בטכניון כדי לפרסם את דעותיו הפוליטיות, ובכך חשף את עצמו לביקורת תקשורתית-ציבורית, ושגם הנהלת הטכניון דרשה ממנו להסיר את הפרסומים. לטענת המשיבה אין לשון הרע

בפרסום, שכן הוא מתאר בצורה מדויקת את האירועים, ו"**אין בכתבה ולו עובדה אחת שאינה הולמת את המציאות העובדתית**". לטענתה, הפרסום נעשה "**באמות מידה של עיתונות אחראית**" בתום לב ובלי שחרג מהסביר בנסיבות העניין. הפרסום אינו חורג ממתחם חופש הביטוי והחופש העיתונאי, ולמשיבה הייתה חובה לשדר את הכתבה בכל הנוגע לניצול משאבים ציבוריים של מוסד להשכלה גבוהה הממומן מכספי הציבור. על כן עומדות לה הגנות אמת הפרסום ופרסום בתום לב.

אשר לטענה שהעמיד המערער במרכז התביעה כאמור, נטען שבמועד הפרסום מאמרי הדעה נכללו בדף הבית של התובע, ו"**שלא נטען בכתבה שהתובע דרש מהסטודנטים שלו באיזה מהקורסים שהעביר לקרוא חומר שאינו קשור לקורס**".

7. בהעדר מחלוקת על עצם הפרסום, קבע בית משפט קמא שהמשיבה תחל בהבאת הראיות. מטעם המשיבה העיד המנכ"ל מר אריאל אדרי. הכתב והעורך לא זומנו להעיד. ביחס לטענה, שהמערער לא פרסם את כתביו כחלק מחומרי הקורס, השיב מר אדרי שמאמרי דעה מפורסמים "**בתוך אתר האוניברסיטה ששם נמצאים חומרי הלימוד. ... הדבר זה מפורסם כחלק מחומרי הלימוד ... גם היום בראיה לאחור אני חושב שזה לגמרי מדויק**" (תמליל בית משפט קמא מיום 5.11.2025 (להלן: **התמליל**), ע' 2). עניין זה עמד גם במרכזה של החקירה הנגדית, ומר אדרי השיב "**זאת הפרשנות של הכתב ... זאת דעתו ... בראיה שלי גם היום זאת פרשנות שהיא מתבקשת**" (שם ע' 4). בהמשך חקירתו השיב מר אדרי, שאינו יודע מי היה הכתב; האם פנו למערער או לדיקן הפקולטה לפני הפרסום; האם ידעו שבאותה עת היה המערער בגמלאות וכבר לא לימד בטכניון; והאם בדקו את חומרי הלימוד בקורסים (שם).

8. המערער אישר בעדותו, שהוא פרסם את מאמרי הדעה שלו ושל אחרים יחד עם חומרים אחרים על דלת חדרו בפקולטה, ולטענתו כך היה מקובל בעת שלימד, ומעולם איש לא העלה כל תלונה בעניין זה. הוא אישר שמאמרי הדעה החריפים מבטאים את עמדתו ביחס למה שכינה 'הציונות האמונית', והודה שמי שחושב שדרכה נכונה וקורא את דבריו עלול להיפגע מדעותיו, אולם הצגת דבריו גם על דלת משרדו וגם בדף הבית היא חלק מחופש הביטוי האקדמי והכללי שלו כאזרח (שם ע' 20). המערער הבהיר שלא תבע את ארגון 'אם תרצו' בגין המכתב ששלחו בעניינו להנהלת האוניברסיטה, ושלא היה מגיש את התביעה אף שנכללו בכתבה ביטויים פוגעים ושקריים, אילו לא היה נכלל בה הביטוי "**באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי לימוד הקורס**". לדבריו, ביטוי זה הוא שקרי ופוגע ביותר, שכן עירוב דעות פוליטיות בחומר הלימוד בקורס הוא "**פסול לכל דבר**" ומי שנוהג כך "**מאבד את כל הערך של מעמדו האקדמי**" (שם ע' 13, וכן ע' 16 ו-26).

9. מטעמו של המערער העיד גם פרופ' עירד יבנה, שהיה איש סגל בפקולטה ושימש בעבר כדיקן הפקולטה. פרופ' יבנה העיד ש"אתר הבית", קרי דף הבית האישי, אינו "אתר הקורס" ושהוא

לא משמש לתקשורת עם סטודנטים. שדפים מעין אלה שלו ושל אנשי סגל אחרים כוללים "גם דברים אישיים וכן הלאה". בחקירה נגדית, הוא שלל את הטענה שיש בפעולתו של המערער משום עבירת משמעת של "**ניצול תפקידו לשם תעמולה פוליטית והטפה שיטתית**", והוסיף שהבעת דעות פוליטיות ואידיאולוגיות גם בתליית עמדות על דלת החדר הייתה מקובלת בפקולטה במשך שנים (תמליל ע' 35-38), במהלכן לא התקבלה כל תלונה על כך, ושרק בשנים האחרונות זה החל לפגוע "בעצבים רגישים". הוא אישר שבעקבות תלונת 'אם תרצו' נועץ הדיקן עם כמה אנשים ופרופ' יבנה ביניהם, ובעקבות זאת הורה הדיקן למערער להסיר את הפרסומים והמערער עשה כן (ע' 36). לדבריו, בפקולטה כשדיקן מבקש, אז הדברים מתבצעים וזה לא מלמד שמדובר בעבירת משמעת (ע' 37).

10. בפסק דין מפורט ומנומק, בחן בית משפט קמא את השאלות שחייבו הכרעה על פי השלבים שנקבעו בפסיקה (ע"א 751/10 סרן פלוני נ' דר' אילנה דיין-אורבך ואח' (2012)). הפרסום לא היה במחלוקת. את טענת התובע בדבר הכותרת "**אנטישמיות בחסות האקדמיה**", קרי הצגת פרסומי המערער כאנטישמיים, דחה בית משפט ללא דיון לגופה, משמצא שהתובע אינו יכול לטעון לפגיעה מביטוי זה, לאחר שהוא עצמו הפנה ברמיזה לכך שהתכנים של חלק מהציבור הדתי לאומי הם שווי ערך לאידיאולוגיה הנאצית. כן נתן משקל לכך, שהתובע לא העמיד טענה זו במרכז התביעה, ואישר שאילו זו הייתה הטענה היחידה לא היה מגיש את התביעה.

כאמור, במהלך הדיון בערעור הודיע ב"כ התובע, שאף שמדובר בפגיעה שקרית לגישתו, הוא אינו עומד על הערעור בעניינה, ועל כן לא נדרש דיון לגופה בערעור דנן.

11. עיקר פסק הדין עסק בביטוי: "**באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי לימוד הקורס**". בית משפט קמא קבע שיש בביטוי זה לשון הרע כלפי המערער (פסקה 9 לפסק הדין). כמו כן, דחה את טענת המשיבה שיש לפרש את הביטוי שמאמרי הדעה פורסמו "***<u>כחלק</u> מחומר הלימוד***", כאילו משמעותו היא שהם "***<u>נכללו באכסניה</u> בה נכלל חומר הלימוד***", וקבע שיש להעדיף את הפירוש העולה מהטקסט כטענת המערער, אשר לגביו קבע: "**טענה זו אינה נכונה עובדתית ואף הנתבעת אינה טוענת שהיא לנכונות הטענה**" (פסקה 11).

בית משפט קמא מצא שמתקיים עניין ציבורי בפרסום, ודומה שהדבר לא היה במחלוקת.

לאחר דברים אלה, קבע בית משפט קמא, כי הבסיס העובדתי לאמור בכתבה הוא "**שימוש לא ראוי של המערער במשאבי האוניברסיטה לצורך הפצת דעתו הפוליטית**", ושההיבט העובדתי לא הוכחש על ידי המערער בכל הקשור לפרסום על דלת חדרו ובדף הבית שלו באתר הטכניון. ועל כן בהקשר זה, הטענה ש"**המאמרים היוו חלק מחומר הלימוד [...] אינה מהווה סטיה הגורמת לפגיעה שונה מהותית במכלול הטענות שהובאו על ידי הנתבעת במסגרת הכתבה**". משכך מצא בית משפט קמא שמדובר בפרט לוואי, כמובנו בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, ועל כן שחלה על הפרסום הגנת אמת הפרסום הקבועה בסעיף זה.

12. עוד בחן בית משפט קמא את הטענות להגנת תום הלב. לאור הקביעה שהטענה שהמאמרים פורסמו כחלק מחומר הלימוד אינה אמת, בשל כך שהיא חורגת ממכתבה של תנועת 'אם תרצו', בחן בית המשפט את הפרסום לאור הוראת סעיף 16(ב)(2) לחוק איסור לשון הרע. בשל כך שלא הוכח שהטענה נבדקה על ידי המשיבה נקבע ש"**לא ניתן לקבוע כי פעולות הנתבעת בוצעו בתום לב**", שכן המשיבה לא הוכיחה "**כי פעלה באמצעים סבירים להיווכח אם האמור בפרסום אמת אם לאו**" (פסק דין קמא, פסקה 19-20).

13. עיקר הערעור הוקדש, כאמור, לטענה בדבר 'פרט לוואי'. טענת המערער היא, שיש להבחין בין תליית מאמרי הדעה על דלת המשרד או פרסומם בדף הבית לכל מי שיבקש לעיין בהם, לבין הכללתם בחומר הלימוד של קורס המקצועי במדעי המחשב, שכן מדובר בחריגה מהסטנדרט האקדמי שיש בה כדי לגרום למי שעושה כך, לאבדן מעמדו האקדמי. על כן טען המערער בכתב ובעל פה, שיש הבדל מהותי בין הצגת דעותיו ברבים במקום העבודה (שלא הוכח שהייתה אסורה באותה עת), לבין הכללתם כחומר הלימוד בקורס, באופן המחייב את התלמידים לקרוא את החומר ולהכירו.

14. המשיבה תמכה בקביעת בית המשפט והוסיפה לכך. לגישתה, המאמר לא עסק בביקורת ישירה על המערער אלא בסיקור תלונתה של 'אם תרצו'. בהקשר זה, לא היה מקום לדחות את הפרשנות שהציגה לפיה אין הבדל של ממש בין הטענה שפורסמה, ש**מאמרי הדעה היו חלק מחומרי הקורס**, לטענה שעמדה ביסוד תלונת 'אם תרצו', כי מאמרי הדעה פורסמו בדף הבית יחד עם חומרי הקורס. ובלשון ב"כ המשיב כל ההבדל הוא "באות אחת", כך שבמקום "**ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי לימוד הקורס**" יש לקרוא את הדברים כאומרים **ומפרסם קטעים מכתביו וחלק מחומרי לימוד הקורס**. על כן יש לראות משפט זה כאמת. אף מעבר לכך, הכתבה בכללותה היא אמת ואין בה לשון הרע, ואף המערער העיד שהוא גאה בפרסום דעותיו. כן טען שלא היה מקום לדחות את הגנת תום הלב, שכן לא בכל מקרה נדרשת תגובה, ומשעיקר הכתבה עסק בסיקור התלונה, לא נדרשה תגובת המערער.

<u>דיון והכרעה</u>

15. אף שבמרכז הפרשה עומדים מאמרי דעה בעלי גוון חריף, שכוללים השוואה – חלקה במפורש וחלקה במרומז – בין עמדות אידיאולוגיות במחנה 'הציונות האמונית' כפי שכונה על ידי המערער, לבין אידיאולוגיה גזענית ואידיאולוגיה נאצית, שהמערער לא הכחיש שנקט בהן, עמדות אלו לא עמדו לבירור בפני בית משפט קמא, ואינן נדרשות לבירור בגדרי הערעור. השאלה היחידה שעומדת לבירור היא אופן פרסומם של מאמרי הדעה של המערער, ובעיקר, האם הטענה שפרסם אותם כחלק מחומר הלימוד האקדמי בתחום מדעי המחשב – שנמצא שאינה אמת – עומדת בפני עצמה או שהיא פרט לוואי של הכתבה בכללותה.

16. בטרם אדרש לשאלה זו, אבחן את טענות המשיבה שיש להותיר את פסק הדין על כנו אף בשל נימוקים נוספים מכוח תקנה 146(א)(2) *לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018*. לטענתה, אין לשון הרע בפרסום, שכן "**הפרסום הציג את המערער כפי שהוא הציג את עצמו ברבים במשך עשרות שנים – כמי שמפרסם את דעותיו על דלת משרדו ובדף הבית שלו**" על "**ייחוס מעשים אלו למערער בכתבה עיתונאית אינו יכול להוות פגיעה אובייקטיבית בשמו הטוב, שכן מדובר בשיקוף דמותו הציבורית כפי שעוצבה על ידו**" (פסקאות 41 ו-44 לכתב התשובה). אולם טענה זו מכוונת לפרטים בפרסום שלא היו במחלוקת, ושהתביעה לא הוגשה בשל פרסומם. כפי שהבהיר המערער, אילולא נטען שהוא מפרסם את מאמרי הדעה "**כחלק מחומר הלימוד בקורס**" לא היה מגיש את התביעה, ושהפגיעה בו היא בעיקרה בשל ביטוי זה.

במענה לטענה זו וכנגד קביעתו של בית משפט קמא, טען ב"כ המשיבה בדיון שהביטוי שנכתב בכתבה הוא "פרשנות לגיטימית" של העובדה שבדף הבית מצויים מאמרי הדעה לצד חוברת הלימוד בקורס אלגוריתמים (תמליל הדיון בערעור ע' 15). עמדה זו לא אוכל לקבל. הכתב והעורך לא העידו, ועל כן לא הוכח שמי מהם עיין בדף הבית, ולא הובא כל הסבר מדוע נכתבו הדברים בנוסח זה, שחורג בבירור מפניותיה של 'אם תרצו' לטכניון. אבל עיקרו של דבר הוא, כפי שקבע בית משפט קמא, שהדברים נבחנים במבחנו של הקורא הסביר, קרי במבחן אובייקטיבי (מבין רבים: רע"א 1379/14 רוטר נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ (בפירוק זמני) (25.8.2014)). ברי שיש הבדל בין הטענה שאיש אקדמיה מציג את דעותיו האידיאולוגיות ברבים, גם אם במקום העבודה, לבין מורה המחייב את תלמידיו ללמוד את מאמרי דעה שכתב כחלק מחומר הלימוד, אף שאינם קשורים לנושא הלימוד.

אכן, אפשר שההבדל בין שני הפירושים יכול לעמוד על מילה אחת (למשל: "**לצד**" במקום "**כחלק**") ואולי אף על אות אחת ("**וַחלק**" ולא "**כַּחלק**"), אולם לעתים די באות אחת או במילה כדי להפך את משמעותו של ביטוי. נאמר על לבלר הכותב ספרי קודש: "**הֱוֵי זהיר במלאכתך, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא אתה מחסר אות אחת או מוסיף אות אחת – נמצאת מחריב את כל העולם כולו**" (תלמוד בבלי, מסכת עירובין י"ג, א'). אכן עניינו אינו בדרגת הזהירות הנדרשת ממי שכותב ספרי קודש, אולם גם מעיתונאי ומכלי תקשורת המפרסמים דבר הנוגע לכבודו של אדם ולשמו הטוב נדרשת דרגת זהירות רבה, שמא בשל טעות או החלפת מילה מתאימה במילה שאינה מתאימה יפגעו פגיעה משמעותית בשם הטוב, פגיעה רבה מהדרוש לשם הצגת העניין שהם מבקשים לפרסם. סופו של דבר, בבירור תביעת לשון הרע, נבחן הפרסום **שנעשה**, ולא הפרסום **שנתכוון לעשותו**, או **שאפשר היה לעשותו** בזהירות רבה יותר. המצוי ולא הרצוי. והפרסום שנעשה בביטוי זה, הוא הטענה שהמערער כלל את מאמרי הדעה שלו **כחלק** מחומר הלימוד בקורס שלימד, קרי כחלק מהחומרים שהוא חייב את התלמידים לקרוא במסגרת השתתפותם בקורס.

17. עוד טענה המשיבה – בעיקר במהלך הדיון בפניי – שבית משפט קמא שגה בקביעתו שהפרסום לא נעשה בתום לב. אף טענה זו אין לקבל.

ראשית, לשון ההגנה כאמור בסעיף 15 רישא לחוק איסור לשון הרע הוא כדלקמן: "[...] **תהא זו הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו [...]**". יסודה של הגנת תום הלב הוא בהתחקות אחר הלך דעתו הסובייקטיבי של המפרסם, ובראש הדברים האם האמין בכנות בפרסום (סעיף 16(ב)(1) לחוק איסור לשון הרע; אורי שנהר, **דיני לשון הרע** (נבו) (2024) ע' 458-459). קרי, ראשית-הדברים מצויה ביחס בין המפרסם לפרסום (בבחינת אמונתו בנכונותו), ולא ביחס בין המפרסם לנפגע האפשרי (בבחינת המניע לפרסום). עם זאת, לנוכח הנסיבות המפורטות בסעיף 15 ולאור תנאי סעיף 16 לחוק איסור לשון הרע, נפסק כי "**נקודת המוצא היא שחובת תום הלב מערבת אלמנטים סובייקטיביים ואובייקטיביים כאחד**" (דנ"א 2121/12 פלוני נ' דיין-אורבך ואח' (18.9.2014); שנהר לעיל ע' 459, ליד ה"ש 26). כך, לא די באמונה סובייקטיבית כנה בנכונות הפרסום, אלא נדרש שיתקיימו תנאים אובייקטיביים המצדיקים את הפרסום. ראשית, נסיבות המתאימות לפחות לאחד מסעיפי המשנה בסעיף 15 לחוק, וכן נקיטת אמצעים סבירים לבדיקת אמיתות הפרסום בטרם פרסומו, כאמור בסעיף 16(ב)(2) לחוק, ודרישת מידתיות אובייקטיבית, קרי שהפרסום לא יכלול פגיעה שהיא מעבר לדרוש להגנת הנסיבות המפורטות בסעיף 15 כאמור (כאמור בסעיף 16(ב)(3) לחוק).

18. כאמור, הכתב והעורך לא העידו, וקמה חזקה לחובת המשיבה שאילו היו מעידים לא היו טוענים שהם האמינו בכך שהמערער כלל את מאמרי הדעה בחומרי הלימוד. זאת בפרט, משלא היה בידי המשיבה להציג בדיקה כלשהי של העובדות ואף לא פניה מוקדמת למערער או לטכניון. כך, אף העובדה הגלויה שבעת הפרסום המערער כבר לא לימד כל קורס מזה שנים, וממילא לא יכול היה לכלול באותה עת מאמרי דעה שכתב בחומרי הקורס (שכבר לא לימד), לא הייתה בידיעת המשיבה. לאור אלה, בדין מצא בית משפט קמא שלא מתקיימים היסודות הדרושים להגנת תום הלב: לא אמונה כנה של המפרסם בנכונות הפרסום שנעשה ולא נקיטת אמצעים סבירים לבדיקת אמיתות בטרם הפרסום.

19. לאחר אלה יש לפנות לטענת הערעור המרכזית, שהביטוי האמור לא היה פרט לוואי אלא פרט עצמאי, ושפגיעתו בשם הטוב שונה ונפרדת מזו הכלולה ביתרת הפרסום.

בית משפט קמא ראה עניין זה כחלק מ"**שימוש לא ראוי במשאבי האוניברסיטה לצורך הפצת עמדתו הפוליטית**", ובהקשר זה מצא שהטענה שהמערער כלל את מאמרי הדעה בחומר הלימוד "**אינה מהווה סטייה הגורמת לפגיעה שונה מהותית במכלול הטענות שהובאו על ידי הנתבעת במסגרת הכתבה**".

20. בעניין זה עמדתי שונה.

אכן דעותיו של המערער שנויות במחלוקת, אין חולק שרבים בציבור לא מסכימים להן, וחלק מהציבור אף עלול להיפגע מהן. המערער אישר זאת בעדותו (תמליל בית משפט קמא ע' 19-20). אולם עיקר המחלוקת אינו עוסק בתוכן עמדותיו אלא בדרך בה הציג אותן במקום העבודה, בטכניון. בעניין זה, כאמור, יש יסוד מוצדק לאבחנה בין הצגת המערער כמי שמבטא את עמדותיו האידיאולוגיות והפוליטיות האמורות במקום העבודה גם תוך שימוש במשאבי הטכניון (כמו דלת משרדו ודף הבית שלו), לבין הצגתו כמי שמחייב סטודנטים ללמוד את מאמרי הדעה הללו כחלק מקורס הלימוד. ההיבט הראשון, עשוי להצדיק ביקורת ציבורית ואף אם אינו מהווה עבירת משמעת (כפי שהעיד פרופ' יבנה, ולא הובאה עדות מנוגדת מטעם המשיבה), והמערער העיד שהיה נכון לשאת בביקורת זו. מנגד, הכללת מאמרי דעה פוליטיים ואידיאולוגיים בחומר לימוד של קורס אקדמי (במדעי המחשב), מנוגדת בעליל לסטנדרט האקדמי (כפי שהעידו המערער ופרופ' יבנה). ברי שטענה בדבר חריגה מסטנדרט אקדמי עלולה לפגוע באיש אקדמיה **באופן שונה ונפרד** מהפגיעה בו בכך שהוא מביע את דעותיו על דלת משרדו או בדף הבית ובכך משתמש במשאבי הטכניון.

אבחנה נוספת מצויה בכך שטענה לפרסום על הדלת ובדף הבית (שהיה) נכלל בתלונתה של 'אם תרצו', בעוד שטענה לפרסום כחלק מחומרי הלימוד (שלא היה), לא נכלל בתלונה. לפי עדותו של מר אדרי וטיעונו של ב"כ המשיבה, מרכז הכתבה היה סיקור של התלונה, והביטוי הנדון אינו אלא "פרט לוואי" – גם אם שגוי – בסיקור זה. אולם עיון בפסקה המלאה שבה מובא הביטוי המובאת לעיל מלמד שלא כך הדבר, שכן נכתב בה כך: "**<u>מעיון באתרו הרשמי</u> של הפרופ' באתר הפקולטה למדעי המחשב עולה כי [...]. באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי הלימוד הקורס [...]**". קרי הדברים לא הוצגו כדיווח על התלונה, וקורא סביר עלול להבין שמדובר בעיון שנעשה על ידי הכתב, קרי בדיווח עובדתי עצמאי.

לאור אלה, מתבקשת המסקנה שהטענה בדבר הכללת מאמרי הדעה בחומר הלימוד הוצגה בכתבה בהקשר שונה מדיווח גרידא על התלונה, וכי הרושם הפוגע הגלום בה הועצם במידה ניכרת.

21. מכך מתבקשת המסקנה, שפגיעתה האפשרית של כתבה דומה <u>ללא הביטוי האמור</u>, לא הייתה רבה במיוחד. המערער מסכים לעיקרי הדברים, והוא אף נכון היה לשאת בביקורת שכלולה בדברים שאינו מסכים לנכונותם (תמליל בית משפט קמא ע' 26 שורה 8, ע' 27 ש' 32). **מנגד**, הפגיעה הפוטנציאלית מהכתבה <u>כפי שפורסמה</u>, כשהיא כוללת גם טענה בדבר הכללת מאמרי דעה שנויים במחלוקת בחומרי לימוד בקורס – שונה, נפרדת ורבה יותר, ויש בה "עוקץ" עצמאי שאינו נבלע ברושם הכללי של הכתבה.

22. לנוכח האמור, מצאתי שלא מתקיים הסייג של "**פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש**" (השוו: ע"א 6903/12 Canwest Global Communications Corp נ' אלי עזור (22.7.2015) פסקה 47; רע"א 6557/20 ערוץ 10 החדש בע"מ נ' שרת התרבות והספורט, ח"כ מירי רגב (13.3.2024), פסקה 106 לחוות דעתו של כבוד השופט נעם סולברג)).

על כן ומשנקבע שתוכן הביטוי אינו אמת, לא עומדת למשיבה לגביו הגנת אמת הפרסום. כאמור, אף הגנת תום הלב לא עומדת לגביו, ועל כן יש לקבוע שהמשיבה חבה בלשון הרע למערער בגינו.

<u>סעדים</u>

23. במהלך הדיון, הסכימו הצדדים שאם יתקבל הערעור יכריע בית המשפט אף בעניין הסעדים.

אשר לפיצוי, יש משקל להיקף הפרסום הרב. מר אדרי העיד שבאותה תקופה היו "**סביב 6, 7 מיליון דפים נצפים בחודש**" (תמליל בית משפט קמא ע' 3). לא הוצגו נתוני צפיה בכתבה, אולם הוכח פוטנציאל צפייה גדול יחסית. מנגד, הביטוי הפוגע בדבר הכללת מאמרי הדעה בחומרי הלימוד לא הוצג בכותרת או בכותרת המשנה, ולא היה הנושא המרכזי של הכתבה. יש לשקול גם את העובדה שהדבר לא הוביל לשינוי היחס כלפי המערער בטכניון ובין חבריו. בעוד שבעניין הפרסומים האחרים התבקש המערער להסירם (ועשה כן), לא הייתה אליו כל פניה בעניין חומר הלימוד בקורס (אפשר להניח, שאף בטכניון ידעו שאין בטענה אמת). על כן, מידת הפגיעה במקרה דנן אינה זניחה אולם גם אינה גבוהה במיוחד, ולא נדרש למצות את מלוא סכום הפיצוי ללא הוכחת נזק, כקבוע בחוק.

המערער לא הוכיח שפרסום הביטוי נעשה בכוונה לפגוע, במובן הביטוי בסעיף 7א(ג) לחוק איסור לשון הרע, וברי שאין להורות על כפל פיצוי.

24. המבקש ביקש בכתב התביעה סעד של הסרת הפרסום. במקרה הנדון מדובר בכתבה המפורסמת באתר המרשתת, ויש אפשרות להסיר את המילים הפוגעות בלי לפגוע בעיקר הכתבה. על כן המשיבה תסיר מהכתבה במרשתת את המילים הפוגעות, כפי שיובא להלן, ותוודא שהסרה זו תהיה גם ב"ארכיון" האתר, כך שלא תעלה בחיפוש דיגיטלי עתידי באתר.

25. הערה בטרם סיכום. המשיבה לא טענה שהמערער כלל את מאמרי הדעה בין חומרי הלימוד כפרשנות שהתקבלה על ידי בית המשפט (ע' 16 לתמליל הערעור). על כן דומה שהיה בידה להיעתר לפנייתו המוקדמת של המערער ולהסיר את הביטוי הפוגע מבעוד מועד. אפשר שאילו עשתה כן – תוך גילוי אחריות עיתונאית – היה המערער מסתפק בכך ונמנע מהגשת התביעה. בוודאי שהיה בכך כדי להקל בקביעת הפיצוי (ראו: סעיף 19(4) לחוק איסור לשון הרע). אכן במקרים רבים יש בתיקון הולם שנעשה בסמוך לפרסום שגוי יתרון והקלה לנפגע ולציבור (רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף (2001); ע"א (מרכז) 38202-11-24 לביא נ' כרמי (22.6.2025)).

סיכום

26. הערעור מתקבל, ונקבע כי הביטוי "**באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי הלימוד הקורס**" בהקשר בו הובא, מהווה לשון הרע נגד המערער, שאין לה הגנה.

א. בגין פרסום זה תשלם המשיבה למערער פיצוי בסכום של 20,000 ₪ תוך 30 יום מהיום.

ב. המשיבה תסיר מהכתבה וכל אִזכור שלה באתר המרשתת של המשיבה את המילים "**מעיון באתרו הרשמי של הפרופ' באתר הפקולטה למדעי המחשב עולה כי דלת משרדו אינה המשאב הציבורי היחיד שהקדיש למען המטרה. באתר הוא מצטט ומפרסם קטעים מכתביו כחלק מחומרי הלימוד הקורס**", תוך 14 יום מהיום.

ג. המשיבה תשלם למערער הוצאות משפט כוללות בשתי הערכאות בסכום של 20,000 ₪.

ד. הפיקדון להוצאות שהפקיד המערער יושב לו.

ניתן היום, ג' כסלו תשפ"ז, 13 נובמבר 2026, בהעדר הצדדים.

דרור ארד-אילון, שופט